

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

DİŐ TİCARET, TİCARET, ESNAF ve KOOPERATİFLERE İLİŞKİN GEÇİCİ İDARİ VERİLER

DİŐ TİCARET İSTATİSTİKLERİNDE UYGULANAN SİSTEMLER

Tüm dünyada dış ticaret istatistikleri iki ana kategoride yayımlanmaktadır: **“Genel Ticaret Sistemi (GTS)”** ve **“Özel Ticaret Sistemi (ÖTS)”**. Genel Ticaret Sistemi’nde (GTS), Gümrük alanlarına ve serbest bölgelere giren ve çıkan mallar da dış ticaret verisinde yer almaktadır. Özel Ticaret Sistemi’nde (ÖTS) ise gümrük sınırı esas alınmaktadır. Bu tanıma göre serbest bölgeler ve gümrük antrepoları gümrük sınırı dıŐında yer almaktadır.

Dünya örneklerine bakıldığında; GTS kullanımının ÖTS’ye nazaran daha yaygın olduğu görölmektedir. AB ölkeleri genellikle ÖTS’yi tercih ederken, bazı AB ölkeleri ile beraber İngiltere, ABD, ÇHC, Kanada, Japonya, Rusya, G. Kore ve Hindistan gibi toplam 117 ölkede ise GTS’yi kullanmaktadır. Fransa ve İtalya ise ÖTS’yi benimsemektedir. Ölkelerin çoğu tek bir sisteme göre veri yayımlamakla birlikte, her iki sisteme göre de veri üretilebilmektedir. Ölkemiz Merkez Bankası da Ödemeler Dengesi hesaplarında GTS’yi kullanmaktadır.

2019 yılı itibarıyla, dış ticaret istatistikleri hem Genel Ticaret Sistemine göre hem de Özel Ticaret Sistemine göre analiz edilerek açıklanmaktadır.

2021 yılı Eylül ayına ilişkin dış ticaret verileri Bakanlığımız idari kayıtlarından, diğer dönemlere ilişkin veriler ise Bakanlığımız ve TÜİK ile ortaklaŐa hazırlanarak TÜİK tarafından kamuoyu ile paylaşılan resmi dış ticaret verilerinden derlenerek hazırlanmıŐtır.

Diğer taraftan, GTS ve ÖTS kapsamındaki Resmi Dış Ticaret İstatistikleri, her ayın son iŐ günü TÜİK’ in resmî internet sayfasından kamuoyuna duyurulmaktadır.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I. DIŞ TİCARET VERİLERİ

I.I.A. GTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 29,97 oranında, ithalat ise % 12,18 oranında artmıştır.

2021 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- İhracat, % 29,97 artarak 20 milyar 783 milyon dolar,
- İthalat, % 12,18 artarak 23 milyar 386 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 19,90 artarak 44 milyar 169 milyon dolar,
- İhracatın ithalatı karşılama oranı % 88,9 olmuştur.
- Altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı ise % 89,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2020 yılı Mart ayından itibaren, tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik anlamda çok büyük oranda olumsuz etkileyen Covid-19 salgını nedeniyle **dünya ekonomilerinde yaşanan daralmanın olumsuz etkilerinin**, hem ülkemizin hem de dünya ekonomilerinin normalleşme sürecine girdiği 2020 yılı Haziran ayından itibaren ortadan kalkmaya başladığı görülmektedir.

2021 yılı Ocak ayında ihracatımız 15 milyar 20 milyon dolar, Şubat 15 milyar 954 milyon dolar, Mart ayında ise 18 milyar 960 milyon dolar, Nisan ayında 18 milyar 762 milyon dolar, Mayıs ayında 16 milyar 461 milyon dolar, Haziran ayında 19 milyar 751 milyon dolar, Temmuz ayında 16 milyar 373 milyon dolar, Ağustos ayında 18 milyar 916 milyon dolar ve **Eylül ayında ise 20 milyar 783 milyon dolar olarak gerçekleşerek, tüm zamanların en yüksek ihracat değerine ulaşmıştır. İlk 9 ayda ihracatımız yüzde 36,0 artışla 160 milyar 979 milyon dolar olmuştur.**

Enerji hariç olarak bakıldığında, Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı % **105,8** seviyesine yükselmiştir. Ocak-Eylül döneminde ise bu oranın % **95,9** seviyesinde gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan, **işlenmemiş veya yarı işlenmiş altın dış ticareti hariç olarak bakıldığında**, Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı % **89,9** seviyesinde gerçekleşmiştir. Ocak-Eylül döneminde ise bu oran %**84,3** seviyesindedir.

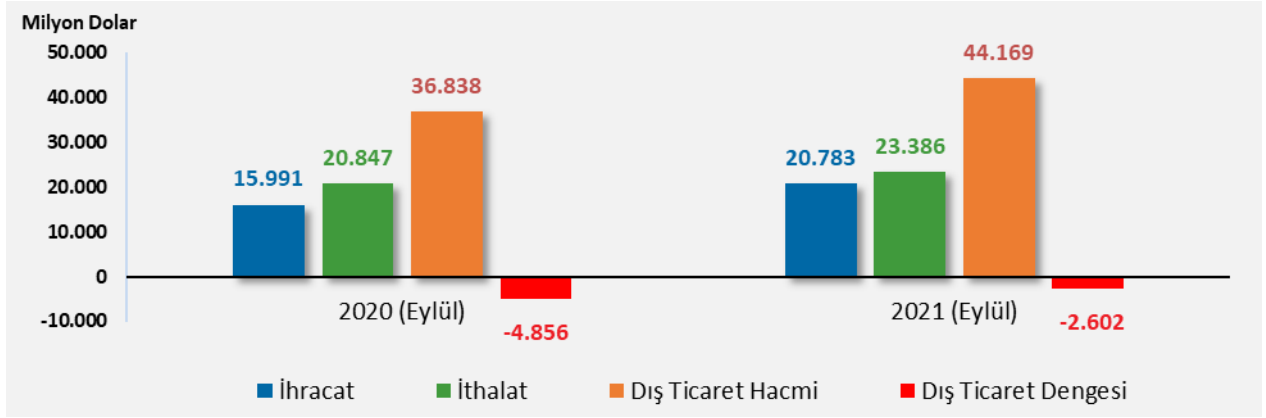

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 1: GTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
İhracat	15.991	20.783	29,97	118.397	160.979	35,97
İthalat	20.847	23.386	12,18	156.273	193.360	23,73
Dış Ticaret Hacmi	36.838	44.169	19,90	274.670	354.339	29,01
Dış Ticaret Dengesi	-4.856	-2.602	-46,41	-37.876	-32.382	-14,51
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	76,7	88,9		75,8	83,3	

Grafik 1: GTS'ye Göre Aylara Göre Dış Ticaret Verileri

GTS kapsamında son 12 aylık dönemde (Ekim 2020-Eylül 2021),

- İhracat bir önceki döneme göre % 27,51 oranında artarak 212 milyar 220 milyon dolar, ithalat ise % 20,62 oranında artarak 256 milyar 604 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret hacmi bir önceki döneme göre % 23,64 oranında artarak 468 milyar 824 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 82,7 olmuştur.

I.I.B. GTS Kapsamında Geniş Ekonomik Grupların (GEG) Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

En fazla ihracat "Ham madde (Ara mallar)" grubundan yapılmıştır.

2021 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ihracat incelendiğinde; en çok ihracat "Ham madde (Ara mallar)" (10 milyar 943 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla "Tüketim malları" (7 milyar 472 milyon dolar) ve "Yatırım (Sermaye) malları" (2 milyar 264 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 2: GEG Sınıflamasına Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.939	2.264	16,75	13.391	17.603	31,45
2	Ham madde (Ara mallar)	7.179	10.943	52,43	56.921	82.663	45,22
3	Tüketim malları	6.666	7.472	12,09	47.219	59.880	26,81
	Diğer	207	105	-49,28	864	833	-3,62
	Toplam	15.991	20.783	29,97	118.397	160.979	35,97

En fazla ithalat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2021 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ithalat incelendiğinde; en çok ithalat “Ham madde (Ara mallar)” (18 milyar 257 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Yatırım (Sermaye) malları” (3 milyar 1 milyon dolar) ve “Tüketim malları” (2 milyar 93 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 3: GEG Sınıflamasına Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.994	3.001	0,24	21.678	26.254	21,11
2	Ham madde (Ara mallar)	15.621	18.257	16,88	117.791	148.190	25,81
3	Tüketim malları	2.197	2.093	-4,73	16.381	18.607	13,59
	Diğer	35	34	-2,08	422	310	-26,64
	Toplam	20.847	23.386	12,18	156.273	193.360	23,73

I.I.C. GTS Kapsamında Fasıllara Göre İhracat ve İthalat

GTS'ye göre en fazla ihracat yapılan fasıl “Motorlu kara taşıtları” olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en çok ihraç edilen “Motorlu kara taşıtları” faslını (2 milyar 75 milyon dolar), “Demir ve çelik” (2 milyar 28 milyon dolar) ve “Kazanlar, makinalar” (1 milyar 819 milyon dolar) ihracatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ihracat kalemi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 4: Fasil Verilerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları	2.250	2.075	-7,79	14.669	17.961	22,44
2	Demir ve çelik	721	2.028	181,49	6.148	12.062	96,19
3	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler	1.588	1.819	14,53	11.697	15.424	31,86
4	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme	887	1.078	21,60	6.445	8.692	34,87
5	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	919	1.058	15,11	5.771	7.795	35,08
	Diğer	9.626	12.725	32,19	73.666	99.044	34,45
	Toplam	15.991	20.783	29,97	118.397	160.979	35,97

GTS'ye göre en fazla ithalat yapılan fasıl "Mineral yakıtlar, mineral yağlar" olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en çok ithal edilen "Mineral yakıtlar, mineral yağlar" faslını (4 milyar 469 milyon dolar), "Kazanlar, makineler" (2 milyar 717 milyon dolar) ve "Demir ve çelik" (2 milyar 196 milyon dolar) ithalatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ithalat kalemi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 5: Fasil Verilerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	2.684	4.469	66,50	21.544	31.526	46,34
2	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler	2.453	2.717	10,79	17.363	22.546	29,85
3	Demir ve çelik	1.363	2.196	61,14	10.864	20.197	85,92
4	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme	1.799	1.627	-9,56	11.907	14.637	22,93
5	Plastikler ve mamulleri	963	1.548	60,84	8.487	12.750	50,23
	Diğer	11.586	10.829	-6,54	86.109	91.705	6,50
	Toplam	20.847	23.386	12,18	156.273	193.360	23,73

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.I.D. GTS Kapsamında Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

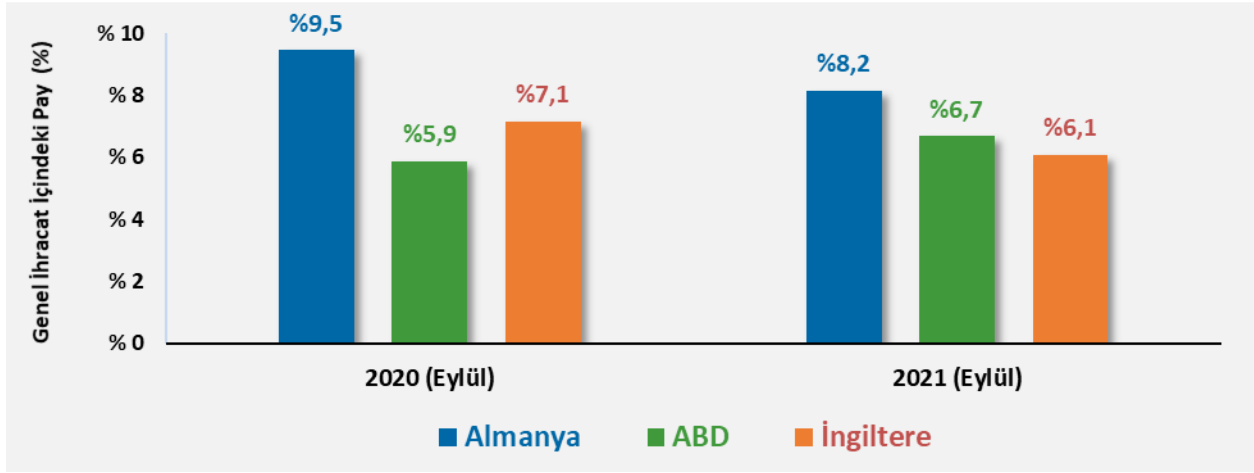
GTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, ABD ve İngiltere olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 695 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla ABD (1 milyar 388 milyon dolar) ve İngiltere (1 milyar 261 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 6: Ülkelere Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Ülke Adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Almanya	1.515	1.695	11,91	11.276	14.101	25,05
2	ABD	938	1.388	47,94	7.232	10.530	45,60
3	İngiltere	1.141	1.261	10,56	7.545	9.680	28,30
4	Irak	798	1.030	29,09	6.246	7.630	22,15
5	İtalya	798	1.021	27,87	5.527	8.100	46,55
	Diğer	10.801	14.388	33,21	80.571	110.938	37,69
	Toplam	15.991	20.783	29,97	118.397	160.979	35,97

Grafik 2: İhracatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (GTS)

GTS'ye göre en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Çin, Rusya Federasyonu ve Almanya olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke Çin (2 milyar 897 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Rusya Federasyonu (2 milyar 435 milyon dolar) ve Almanya (1 milyar 719 milyon dolar) izlemektedir.

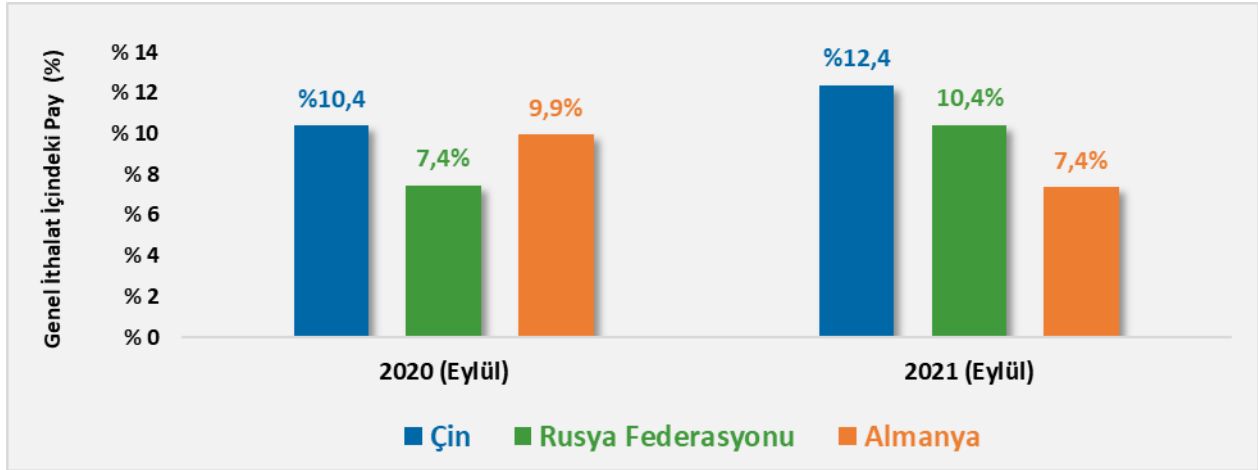

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 7: Ülkelere Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Ülke Adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Çin	2.163	2.897	33,93	16.396	23.536	43,54
2	Rusya Federasyonu	1.551	2.435	56,95	12.840	20.196	57,29
3	Almanya	2.073	1.719	-17,04	14.728	16.367	11,13
4	ABD	899	1.412	57,14	8.764	9.457	7,90
5	Hindistan	459	919	100,31	3.542	5.737	61,99
	Diğer	13.703	14.004	2,20	100.003	118.068	18,06
	Toplam	20.847	23.386	12,18	156.273	193.360	23,73

Grafik 3: İthalatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (GTS)

I.I.E. GTS Kapsamında Taşıma Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

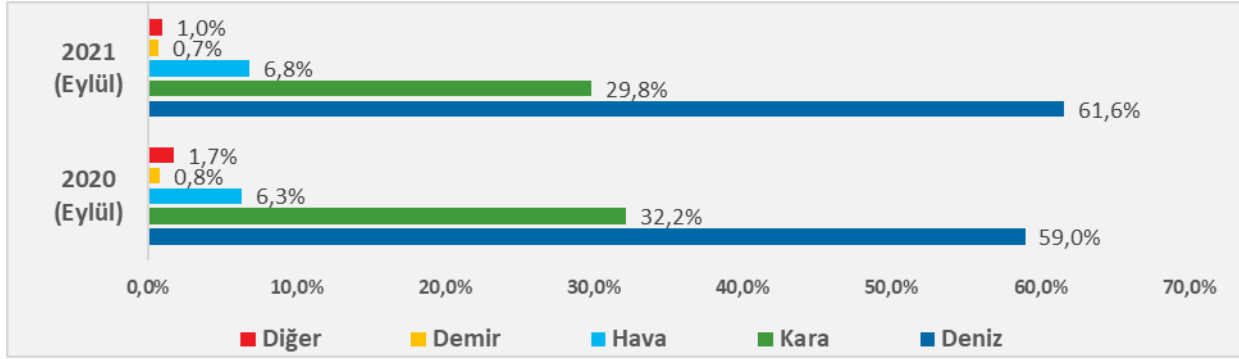
GTS'ye göre 2021 yılı Eylül ayında dış ticarete en çok kullanılan taşıma şekli Deniz Yolu taşımacılığı olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ihracatın taşıma şekillerine bakıldığında en çok ihracat "Deniz Yolu" (12 milyar 801 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" (6 milyar 201 milyon dolar) ve "Hava Yolu" ulaşımı (1 milyar 423 milyon dolar) izlemektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

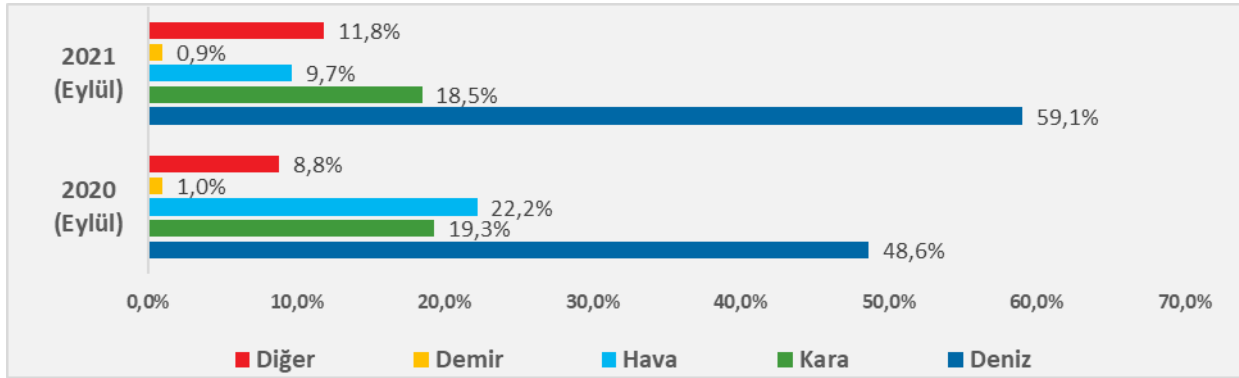
Grafik 4: Taşıma Şekillerine Göre İhracat (%) (GTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

GTS'ye göre 2021 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (13 milyar 811 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" ulaşımı (4 milyar 325 milyon dolar) ve "Hava Yolu" (2 milyar 258 milyon dolar) izlemektedir.

Grafik 5: Taşıma Şekillerine Göre İthalat (%) (GTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.I.F. GTS Kapsamında Ödeme Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

2021 yılı Eylül ayında ihracatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ihracat “Mal Mukabili Ödeme” (12 milyar 987 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini “Peşin Ödeme” (3 milyar 72 milyon dolar) ve “Vesaik Mukabili Ödeme” (2 milyar dolar) takip etmiştir.

Tablo 8: Ödeme Şekillerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Ödeme Şekli (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	10.635	12.987	22,11	78.872	106.870	35,50
Peşin Ödeme	2.187	3.072	40,52	17.094	24.083	40,89
Vesaik Mukabili Ödeme	1.834	2.000	9,02	12.602	15.813	25,49
Vadeli Akreditif	205	313	53,10	1.727	1.896	9,77
Bedelsiz	119	132	10,94	1.130	1.339	18,46
Akreditif	790	1.380	74,72	6.085	9.070	49,05
Diğer*	221	899	306,32	887	1.908	115,01
TOPLAM	15.991	20.783	29,97	118.397	160.979	35,97

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

2021 yılı Eylül ayında ithalatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ithalat “Mal Mukabili Ödeme” (13 milyar 412 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini “Peşin Ödeme” (5 milyar 710 milyon dolar) ve “Vadeli Akreditif” (1 milyar 435 milyon dolar) takip etmiştir.

Tablo 9: Ödeme Şekillerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Ödeme Şekli (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	12.817	13.412	4,65	93.373	116.555	24,83
Peşin Ödeme	5.258	5.710	8,60	36.794	45.294	23,10
Vesaik Mukabili Ödeme	433	632	46,10	4.317	5.202	20,51
Vadeli Akreditif	920	1.435	56,10	7.411	11.873	60,20
Bedelsiz	667	770	15,53	9.026	6.783	-24,85
Akreditif	497	602	21,00	3.530	5.032	42,53
Diğer*	256	823	222,02	1.822	2.622	43,91
TOPLAM	20.847	23.386	12,18	156.273	193.360	23,73

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.A. ÖTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 29,22 oranında, ithalat ise % 11,73 oranında artmıştır.

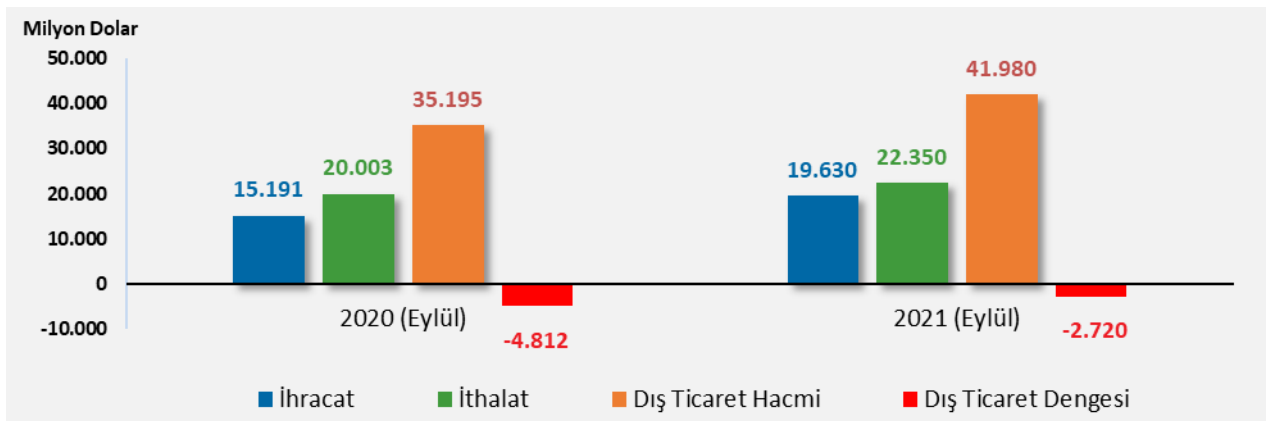
2021 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- İhracat, % 29,22 artarak 19 milyar 630 milyon dolar,
- İthalat, % 11,73 artarak 22 milyar 350 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 19,28 artarak 41 milyar 980 milyon dolar,
- İhracatın ithalatı karşılama oranı % 87,8 olmuştur.

Tablo 10: ÖTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
İhracat	15.191	19.630	29,22	112.010	152.571	36,21
İthalat	20.003	22.350	11,73	149.893	185.795	23,95
Dış Ticaret Hacmi	35.195	41.980	19,28	261.903	338.366	29,19
Dış Ticaret Dengesi	-4.812	-2.720	-43,47	-37.883	-33.225	-12,30
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	75,9	87,8		74,7	82,1	

Grafik 6: Aylara Göre Dış Ticaret Verileri

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.B. ÖTS Kapsamında Geniş Ekonomik Grupların (GEG) Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

En fazla ihracat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2021 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ihracat incelendiğinde; en çok ihracat “Ham madde (Ara mallar)” (10 milyar 323 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Tüketim malları” (7 milyar 89 milyon dolar) ve “Yatırım (Sermaye) malları” (2 milyar 128 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 11: GEG Sınıflamasına Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.839	2.128	15,70	12.617	16.596	31,54
2	Ham madde (Ara mallar)	6.719	10.323	53,63	53.348	77.697	45,64
3	Tüketim malları	6.426	7.089	10,32	45.264	57.505	27,04
	Diğer	207	90	-56,34	781	773	-1,08
	Toplam	15.191	19.630	29,22	112.010	152.571	36,21

En fazla ithalat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2021 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ithalat incelendiğinde; en çok ithalat “Ham madde (Ara mallar)” (17 milyar 559 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Yatırım (Sermaye) malları” (2 milyar 889 milyon dolar) ve “Tüketim malları” (1 milyar 865 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 12: GEG Sınıflamasına Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.921	2.889	-1,07	21.024	25.581	21,68
2	Ham madde (Ara mallar)	14.996	17.559	17,10	113.586	143.059	25,95
3	Tüketim malları	2.053	1.865	-9,14	14.828	16.845	13,61
	Diğer	34	36	5,87	456	310	-32,05
	Toplam	20.003	22.350	11,73	149.893	185.795	23,95

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.C. ÖTS Kapsamında Fasillara Göre İhracat ve İthalat

ÖTS'ye göre en fazla ihracat yapılan fasıl "Demir ve çelik" olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en çok ihraç edilen "Demir ve çelik" faslını (2 milyar 41 milyon dolar), "Motorlu kara taşıtları" (2 milyar 16 milyon dolar) ve "Kazanlar, makinalar" (1 milyar 702 milyon dolar) ihracatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ihracat kalemi aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 13: Fasil Verilerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Demir ve çelik	727	2.041	180,65	6.194	12.137	95,94
2	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları	2.184	2.016	-7,69	14.211	17.446	22,76
3	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	1.480	1.702	14,98	10.894	14.425	32,40
4	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	911	1.042	14,40	5.691	7.668	34,73
5	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme	780	975	25,04	5.733	7.829	36,56
	Diğer	9.110	11.855	30,13	69.286	93.066	34,32
	Toplam	15.191	19.630	29,22	112.010	152.571	36,21

ÖTS'ye göre en fazla ithalat yapılan fasıl "Mineral yakıtlar" olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en çok ithal edilen "Mineral yakıtlar, mineral yağlar" faslını (4 milyar 210 milyon dolar), "Kazanlar, makinalar" (2 milyar 555 milyon dolar) ve "Demir ve çelik" (2 milyar 156 milyon dolar) ithalatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ithalat kalemi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14: Fasil Verilerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	2.548	4.210	65,26	20.433	30.496	49,25
2	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	2.363	2.555	8,15	16.559	21.615	30,53
3	Demir ve çelik	1.350	2.156	59,72	10.764	19.956	85,39
4	Plastikler ve mamulleri	967	1.549	60,26	8.406	12.561	49,42
5	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme	1.744	1.545	-11,37	11.453	14.024	22,44
	Diğer	11.033	10.335	-6,33	82.277	87.144	5,91
	Toplam	20.003	22.350	11,73	149.893	185.795	23,95

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.D. ÖTS Kapsamında Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

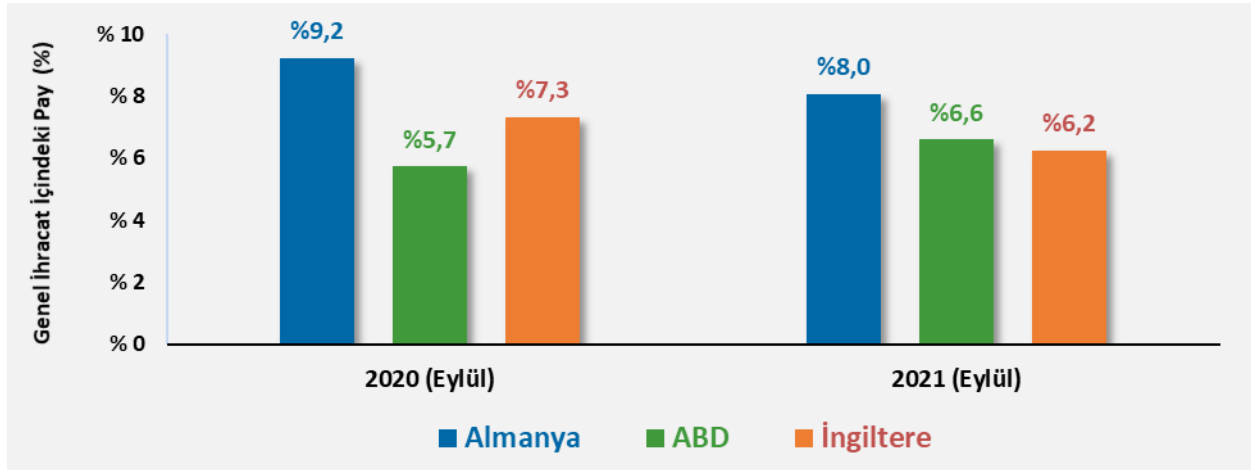
ÖTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, ABD ve İngiltere olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 580 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla ABD (1 milyar 293 milyon dolar) ve İngiltere (1 milyar 223 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 15: Ülkelere Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Almanya	1.402	1.580	12,69	10.474	13.112	25,18
2	ABD	870	1.293	48,71	6.491	9.799	50,97
3	İngiltere	1.112	1.223	10,00	7.311	9.388	28,42
4	İtalya	754	962	27,57	5.239	7.600	45,06
5	Irak	706	930	31,72	5.487	6.869	25,18
	Diğer	10.348	13.642	31,83	77.008	105.803	37,39
	Toplam	15.191	19.630	29,22	112.010	152.571	36,21

Grafik 7: İhracatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (ÖTS)

ÖTS'ye göre en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Çin, Rusya Federasyonu ve Almanya olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke Çin (2 milyar 821 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Rusya Federasyonu (2 milyar 268 milyon dolar) ve Almanya (1 milyar 600 milyon dolar) izlemektedir.

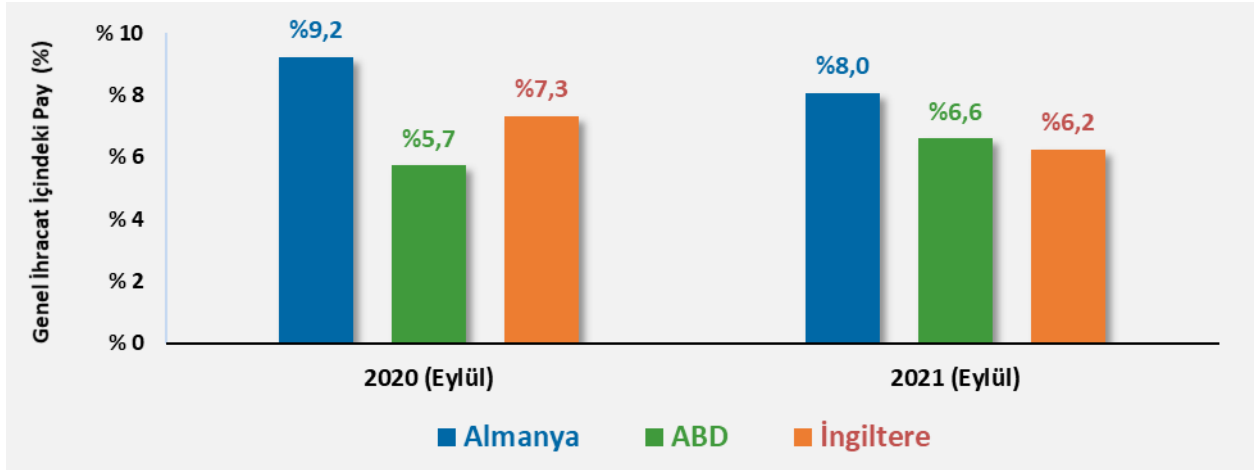

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 16: Ünelere Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
1	Çin	2.117	2.821	33,22	15.650	22.641	44,67
2	Rusya Federasyonu	1.527	2.268	48,50	12.251	19.315	57,66
3	Almanya	1.949	1.600	-17,87	14.003	15.500	10,69
4	ABD	861	1.344	56,13	8.243	8.917	8,18
5	İtalya	758	812	7,13	5.753	7.734	34,42
	Diğer	12.792	13.506	5,58	93.993	111.689	18,83
	Toplam	20.003	22.350	11,73	149.893	185.795	23,95

Grafik 8: İthalatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (ÖTS)

I.II.E. ÖTS Kapsamında Taşıma Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

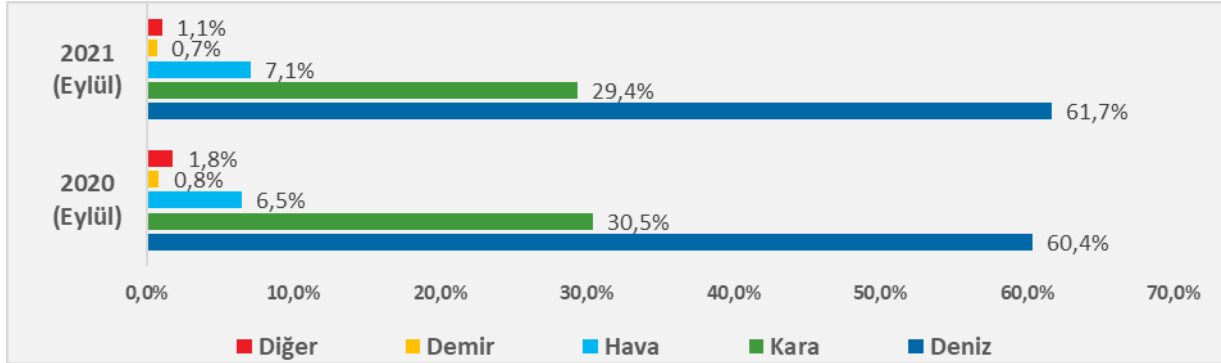
ÖTS'ye göre 2021 yılı Eylül ayında dış ticarete en çok kullanılan taşıma şekli Deniz Yolu taşımacılığı olmuştur.

2021 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ihracatın taşıma şekillerine bakıldığında en çok ihracat "Deniz Yolu" (12 milyar 112 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" (5 milyar 768 milyon dolar) ve "Hava Yolu" ulaşımı (1 milyar 396 milyon dolar) izlemektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

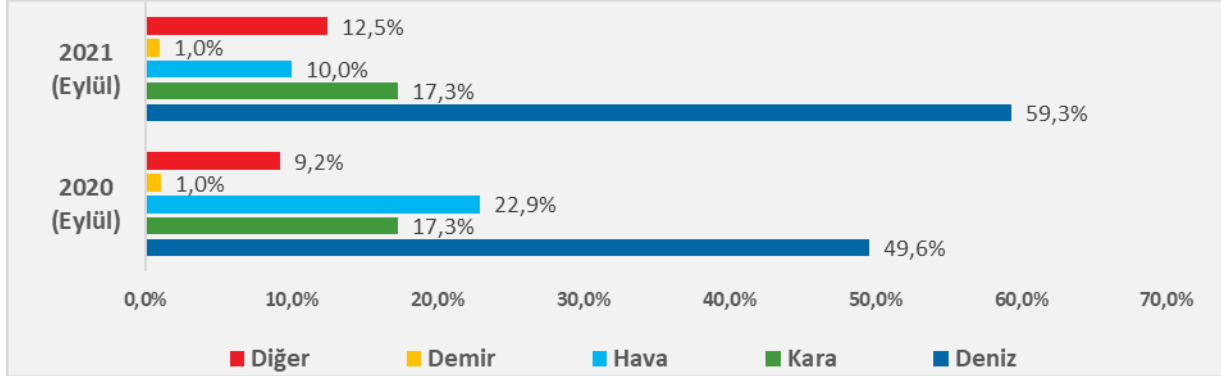
Grafik 9: Taşıma Şekillerine Göre İhracat (%) (ÖTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

ÖTS'ye göre 2021 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (13 milyar 255 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" ulaşımı (3 milyar 860 milyon dolar) ve "Hava Yolu" (2 milyar 236 milyon dolar) izlemektedir.

Grafik 10: Taşıma Şekillerine Göre İthalat (%) (ÖTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

I.II.F. ÖTS Kapsamında Ödeme Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

2021 yılı Eylül ayında ihracatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ihracat "Mal Mukabili Ödeme" (12 milyar 746 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (3 milyar 62 milyon dolar) ve "Vesaik Mukabili Ödeme" (1 milyar 993 milyon dolar) takip etmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 17: Ödeme Şekillerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Ödeme Şekli (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	10.120	12.746	25,95	74.042	101.147	36,61
Peşin Ödeme	2.129	3.062	43,83	16.640	23.576	41,68
Vesaik Mukabili Ödeme	1.817	1.993	9,68	12.347	15.556	26,00
Vadeli Akreditif	204	308	50,98	1.722	1.859	7,99
Bedelsiz	112	128	14,21	1.037	1.239	19,48
Akreditif	787	1.370	74,12	6.058	9.027	49,02
Diğer*	23	24	2,76	165	166	0,92
TOPLAM	15.191	19.630	29,22	112.010	152.571	36,21

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

2021 yılı Eylül ayında ithalatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ithalat "Mal Mukabili Ödeme" (10 milyar 685 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (7 milyar 756 milyon dolar) ve "Vadeli Akreditif" (1 milyar 563 milyon dolar) takip etmiştir.

Tablo 18: Ödeme Şekillerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Ödeme Şekli (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)	2020	2021	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	10.422	10.685	2,53	74.568	91.677	22,95
Peşin Ödeme	6.939	7.756	11,77	49.590	62.667	26,37
Vesaik Mukabili Ödeme	452	699	54,64	4.528	5.636	24,46
Vadeli Akreditif	958	1.563	63,07	7.692	12.387	61,03
Bedelsiz	541	652	20,49	8.159	5.848	-28,32
Akreditif	530	700	31,99	3.919	5.733	46,27
Diğer*	160	295	84,40	1.437	1.848	28,57
TOPLAM	20.003	22.350	11,73	149.893	185.795	23,95

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.G. ÖTS Kapsamında TL ile Beyan Edilen İhracat ve İthalat

Tablo 19: TL ile Yapılan Dış Ticaret

Yıl	Beyanname Türü	Kıymet (Milyon TL)	Ülke Sayısı	Firma Sayısı
2020 (Eylül)	İhracat	4.898	172	6.872
	İthalat	9.065	127	998
2021 (Eylül)	İhracat	6.070	180	7.521
	İthalat	10.559	127	10.467
Değişim (%)	İhracat	23,93	4,65	9,44
	İthalat	16,48	0,00	948,80

2021 yılı Eylül ayında milli paramızla ihracat işlemlerini gerçekleştirdiğimiz ülke sayısı 180'e yükselirken, aynı dönemde milli paramızla ihracat yapan firma sayısı 7.521 olmuştur. Ayrıca, bu dönemde TL ile yapılan ihracat geçen yılın aynı ayına göre % 23,93 artış göstermiştir.

2021 yılı Eylül ayında milli paramızla ithalat işlemlerini gerçekleştirdiğimiz ülke sayısı 127, aynı dönemde milli paramızla ithalat yapan firma sayısı 10.467 olmuştur. Ayrıca, bu dönemde TL ile yapılan ithalat bir önceki yılın aynı ayına göre % 16,48 oranında artmıştır.

II. GÜMRÜK VERGİLERİNE İLİŞKİN VERİLER

2021 yılı Eylül ayında 26,5 Milyar TL vergi Gümrük İdarelerince tahsil edildi.

Gümrük İdareleri tarafından 2021 yılı Ağustos ayında 26 milyar 173 milyon TL, 2021 yılı Eylül ayında 26 milyar 454 milyon TL vergi tahsil edilmiştir. 2021 yılı Ocak-Ağustos döneminde ülkemiz vergi gelirleri toplamı 712 milyar 808 milyon TL olup, Gümrük İdarelerince tahsil edilen vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı % 25,70 olarak gerçekleşmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

III. ŞİRKET VERİLERİ

Tablo 20: Türlerine Göre Aktif Firma Sayıları

Türü	Aktif Firma
Limited Şirket	968.761
Ticari İşletme	660.804
Şube	223.582
Anonim Şirket	160.084
Kooperatif	30.007
Kollektif Şirket	10.810
Komandit Şirket	1.918
Donatma İştiraki	-
Toplam	2.055.966

2021 yılı Ağustos ayında toplam aktif firma sayısı 2.047.098 iken, Eylül ayında 8.868 adet artarak 2.055.966 olmuştur.

IV. HAL KAYIT SİSTEMİ VERİLERİ

Tablo 21: Hal Kayıt Sistemi Verileri

Dönem	Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)
Hal Kayıt Sistemine Kayıtlı Kişi Sayısı	55.561	59.911	7,83
Bildirim Sayısı	16.074.314	16.448.631	2,33

2021 yılı Eylül ayında Hal Kayıt Sistemine kayıtlı kişi sayısı 59.911, bildirim sayısı ise 16.448.631 'dir. Bu dönemde, bir önceki yılın aynı ayına göre Hal Kayıt Sistemine kayıtlı kişi sayısında %7,83'lük artış, bildirim sayısında da % 2,33'lük bir artış olmuştur.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

V. ESNAF, SANATKÂRLAR VE KOOPERATİFÇİLİK VERİLERİ

Tablo 22: Esnaf ve Sanatkâr Sayıları

Esnaf ve Sanatkarlar	Sayı
Kadın	365.241
Erkek	1.706.912
Toplam	2.072.153
Esnaf ve Sanatkâr İşyeri Sayısı	2.245.181

2021 yılı Eylül ayında esnaf ve sanatkâr sayısı 2.072.153 iken, toplam işyeri sayısı ise 2.245.181 olmuştur.

Tablo 23: Kooperatif ve Ortak Sayıları

Dönem	Eylül		
	2020	2021	Değişim (%)
Kooperatif Sayısı	11.984	12.560	4,81
Ortak Sayısı	1.595.062	1.602.268	0,45

2021 yılı Eylül ayında Türkiye genelinde kooperatif sayısı, bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,81 artarak 12.560'a ulaşmıştır. Aynı dönemde kooperatiflerin ortak sayısı ise 1.602.268 olmuştur.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2021 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı'na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı'na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.